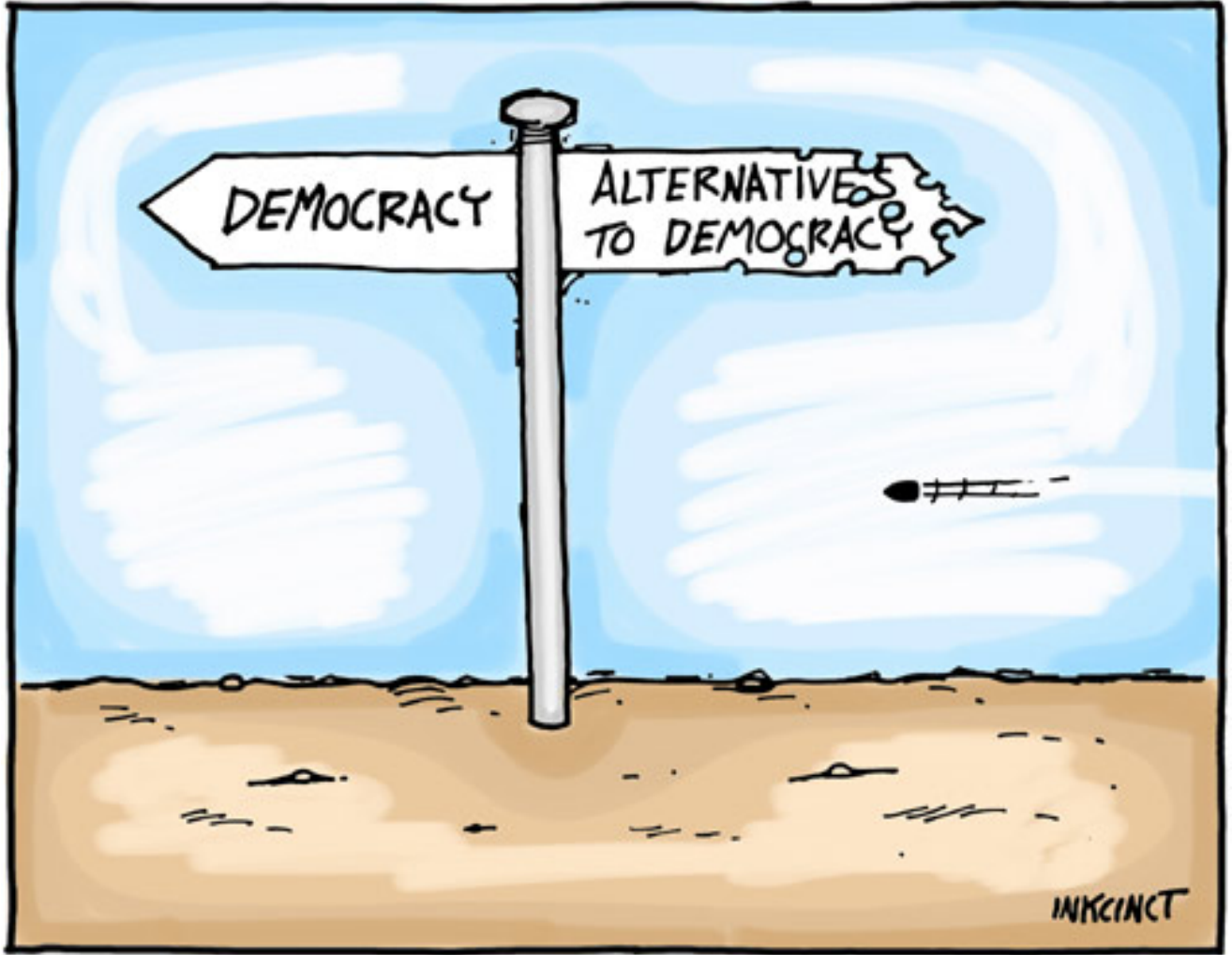
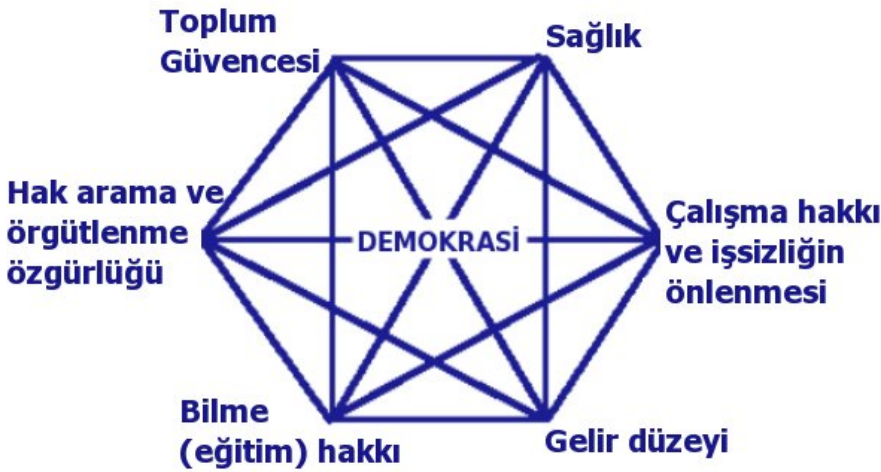

Demos + Kratos = Demokrasi (1.Bölüm)

İçeriği Yazan: [İlker EKİCİ](#) [1] Zaman: Salı, 15/02/2011 - 20:48

20/11 2006-638 © John Ditchburn

Son günlerin en popüler içeriği olan demokrasi ve "ileri demokrasi" ölçüsünde önüne gelenin külhanbeyi gibi "demokrasi nutku" atmaları, konunun sorumlusu olarak beni yazmaya teşvik etmiştir. Demokrasi'nin ne olup ne olmadığı, iki bölümde işlediğim bu yazıda etraflıca ele alınmıştır. bir kavram düşünün ki ideolojik

olarak birbirinden farklı 6 partinin isim babası olsun. Eğer bu mümkünse bazı kavramların yeterince bilinmediği sonucu bizler için zaruri bir bilgi çıktısı oluşturur. Birilerinin demokrasinin ne olduğunu tamamen öğrenmesi ve "hazmetmesi" gerekiyor. Aşağıda birinci bölümünü okuyacağınız yazı

kavramın ruhuna yönelik değerlendirmeler taşımaktadır.

BÖLÜM 1: DEMOKRASİ KAVRAMI

Demokrasi; kelime manasıyla Demos ve Kratos'tan oluşmuş Latince kökenli

bir kavramdır. Yani Halkın iktidarı terimlerinden oluşan demokrasi Yunanca

democratia sözcüğünden gelmektedir. Kısaca demokrasi halkın yönetimi veya

iktidarı anlamına gelmektedir.

DEMOKRASİNİN KISA TARİHÇESİ

Temelleri sözcük kökeniyle irdelendiğinde Eski Yunan’a giden demokrasi;

bugüne parlamenter sistemlerde demokrasi olarak gelişim süreci

göstermiştir. Bugünkü anlamıyla demokrasi hükümet şekli olduğu gibi,

toplum hayatını düzenleyen bir anlayış tarzıdır. Demokrasi de soy, servet, ırk

gibi özellikler hiç kimseye başkalarına karşı bir üstünlük sağlamaz.

Demokrasi aynı zamanda yurttaşların hükümet baskısı altında kalıp ezilmesini

de önler. Böyle bir yönetim şeklinde, yurttaşların konuşma, basın ve din

özgürlüğü vardır.

Tabii -her ne kadar tanımının yapılması zor da olsa- demokrasinin bu gelişim

sürecinde vurgulanması gereken iki önemli olgu daha var:

1) demokrasi ideali, demokrasi gerçeğini olgusunu tanımlamaz veya tersi

gerçek demokrasi ile ideal demokrasi bir ve aynı şeyler değildir.

2)demokrasi; onun idealleri ile gerçeği arasındaki karşılıklı etkileşimden,

olanla olması gerekenin çekişmesinden doğar ve bunlar tarafından şekillenir.

Peki demokrasi nasıl bir istençle ortaya çıkmıştır? Touraine' e göre;

demokrasiyi yurttaşlar istemelidir, yöneticiler dayatmamalıdır. Yani

demokrasi ancak bir özgürleşme isteğinin ardından geliyorsa sağlamdır.

Unutulmamalıdır ki, bu özgürleşme isteği en kişisel deneyime bağlı grup ve

baskı biçimlerine karşı cephe aldığından, aynı anda hem daha uzakta hem de

daha yakında kendisine sürekli yeni sınırlar çizdiği ölçüde vardır.

Demokrasi hakkında vardığımız sonuçlar bizi bir sistem olarak demokrasiden

ziyade toplumsal bir yaşam felsefesi olarak demokrasiye götürür.

Demokrasiyi belirli sınırlar içerisinde değerlendirmek zordur. Çünkü

demokrasi kökensel olarak eski Yunan şehir devletlerinden itibaren gelişim

göstermektedir. Bununla birlikte vardığımız sonuçlar kısaca aşağıdaki gibidir:

a)Demokrasi belirli bir savaşımın içerisinde. Demokrasi sadece bir

kurumsal güvenceler bütünü, olumsuz bir özgürlük değildir. Dizgelerin

egemen mantığa karşı öznelerin ekinlerinde ve özgürlüklerinde verdikleri

savaşımıdır, Robert Fraisse'in deyimiyle öznenin siyasasıdır.

b) demokrasi bireysel ve ortak özgürlüğün toplumsal kurumlarca tanınmasına

dayanır; bireysel ve ortak özgürlük, yönetenler yönetilenler tarafından

serbest seçimle belirlenmeden ve toplumsal kurumların oluşumuna,

değişimine en yüksek düzeyde katılım sağlamadan var olamaz. Kısacası

demokrasi o ülkenin tüm değerlerince korunmuş olmalı ve girişte belirttiğimiz

ilkelerden bağımsız düşünülmemelidir.

c) Bir toplum; grup, kitle için demokrasi olamaz. Bu sayılan değerler

demokrasinin içerisinde yer alır; çünkü demokrasi bir üst katman yapısı

özelliği taşımaktadır. Demokrasi hiçbir zaman prosedürlere ya da kurumlara

indirgenemez.

d) Ve nihayet demokrasi hukuk devletini egemenlik altındakilerin çıkarlarına

uygun düşen bir yönde değiştirmeye çalışan toplumsal ve siyasal bir güçtür.

Oysa hukuksal ve siyasal biçimcilik demokrasiyi, siyasal iktidardan egemen

öbeklerin erkini tehlikeye sokan toplumsal istemlere giden yola engeller

koyarak karşıt yönde, oligarşik bir yönde kullanır.

Demokrasi günümüz değerleriyle açıklanmaya çalışıldığında belirli kavramlar

üzerine inşa edilmiş bir bina olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değerler; temel

haklara saygı, yurttaşlık ve yöneticilerin temsilci kudretine sahip olmaları

olarak kısaca özetlenebilir.

Demokrasi; ilkin siyasilerin aracılığını ve temsilciliğini yapacağı toplumsal

grupların varlığını gerçekleştirir. Ve sivil toplum pek çok toplumsal gruptan

oluştuğuna göre demokrasi ancak çoğulcu olduğu ölçüde temsilciliğe olanak

sağlar. Bu da demek oluyor ki demokrasinin birincil derecede önceliği temsil

sorunudur. Yani kim; kimi, nasıl ve ne şekilde temsil edecek? Bu sorun

demokrasi tarihinde önemli bir yer işgal etmiştir.

Demokratik bir toplumun ikinci özelliği seçmenlerin yurttaş olmaları ve

kendilerini yurttaş kabul etmeleridir. Yöneticiler yönetimle ilgilenmeli, karar

alma sürecine etki edebilmelidirler ki bu da ileride değineceğimiz temsili

demokrasinin tanımlanmasını ifade etmektedir. Eğer yönetilenler ortaya çıkan

sorumluluğa sahip olmazlar ise yani yönetim sürecine dâhil olmazlar ise;

toplumsal olarak bir yabancılaşma başlayacak, bu da toplumu bireyler

gözünde “Ben” ve “Öteki” karmaşasına sürükleyecektir. Toplumsal yapının

atomize birliği olan Birey öncelikle kendinden, daha sonra toplumdan ve en

sonunda da yönetici sınıftan farklılaşarak kendisini ispat yoluna gidecektir. Bu

sadece bireysel olarak gerçekleşme yedebilir. Bu yabancılaşmanın yönetici

sınıf tarafına yansımalarının sonuçları da ağır olacaktır. Mevcut sistem

Easton'un sistem teorisine göre girdilere yani toplumsal isteklere cevap

vermekte zorlanacak ve sistem tıkanacak hatta tıkanmakla kalmayıp ortadan

kalkma tehlikesiyle de karşı karşıya kalacaktır.

Graham Fuller'in işaret ettiği üzere Yönetici sınıf ile yönetilenler arasındaki bu

kopukluğun toplumsal olarak bir diğer tehlikesi ise toplumun milliyetçi

dürtülerini güçlendirerek yöneticiler ile yönetilenler arasında bir iktidar

savaşının çıkmasına yol açacaktır.

Son olarak yöneticilerin erki sınırlandırılmalıdır. Aksi takdirde demokratik yapı

monarşik yapıya dönüşebilir. Yönetici sınıf kendi istekleri doğrultusunda karar

alabilme ve aldığı kararları uygulayabilme erkine sahip olursa yeri gelir

meşhur Oligarşinin Tunç Kanununda olduğu gibi yönetici sınıf halkın

içerisinden halk için çıkmış bir sınıf olmasına rağmen iktidarı kendisi için

kullanır, yeri gelir demokratik yolları kullanarak gelen siyasal otorite bu güçle

kendisini adeta demirden bir zırha bürür. Bunu engellemenin yollarından birisi

Kuvvetler Ayrılığı prensibidir. Montesquieu tarafından ilk defa kavramlaştırılan

bu prensip, demokratik yönetimlerde yasa yapma erkini bir güce yürütme

erkini bir başka güce ve son olarak da yargılama erkini bir başka güce

vermelidir demektedir.

Günümüzde monarşik düşünceyle demokratik düşünceyi birbirinden ayıran

şudur: monarşik düşünce hukuk kurallarının formalitesi üzerinde dururken,

demokratik düşünce hukukun formalitesinin ve iktidarının kullandığı dilin

ardında gizlenmiş seçimleri ve toplumsal anlaşmazlıkları bulgulama

çabasındadır.

Daha da derine inersek, demokrasinin var olma koşulu siyasal eşitlik, tüm

yurttaşlara aynı hakların verilmesi değildir. Yalnızca; demokrasi toplumsal

eşitsizlikleri ahlaksal haklar adına dengelemek üzere bir araçtır aynı

zamanda. Öyle ki demokratik devlet, en savunmasız yurttaşlarına yasanın

belirleyeceği sınırlar çerçevesinde, devletin kendisinin de içerisinde

bulunduğu eşitsizlik içeren bir düzene karşı gelme hakkını tanımalıdır.

Böylece devlet kendi erkini kısıtlamış olur ama daha önemlisi, bunu siyasal

düzenin toplumsal eşitsizlikleri dengelemek gibi bir işlevi olduğunu kabul

ettiği için yapar.

Demokrasi, çoğulcu bir karakterle işlerliğini sürdürebilmek için öncelikli olarak

üzerinde ortak bir mutabakata varılmış normlar ve değerlerce çerçevelenen

bir toplumsal düzen fikrinin yerleşikliğine ve ortak bir gelecek tasavvur

edebilme kabiliyetine ihtiyaç duyar. Bu nedenle, demokratik sistem dâhilinde

düşünüldüğünde – istikrarsızlığa ve sürekli çözümsüzlüğe sebebiyet

vermediği ölçüde- varlığı kaçınılmaz olan siyasi parçalılık içinde siyasi

partilerin yerlerini ve temel sorunlara dair tutumlarını net biçimde tayin etmiş

olmaları gerekir.

Tüm bu bilgiler ışığında demokrasiyi tanımlamaya çalışırsak; günümüzde

azınlıkta olanların haklarına saygı gösterdiği ve onlara bir gün çoğunluğa

dönüşebilme yollarının açık tutulduğu özgürlükçü bir çoğunluk yönetimi ve

ayrıca temel hak ve hürriyetleri esas alan, bireyin söylemlerini özgürce

belirtebildiği bir yaşam ve yönetim biçimi olarak tanımlanabilir.

Toktamış Ateş' e göre ise demokrasi; insanların kendilerini ilgilendiren ya da

ilgilendirebilecek olan her konuda, kararların oluşum sürecine katılımları

olarak ifade edilmektedir.

Demokrasinin Evrimi:

Demokrasi kavramı, tekrarlamak gerekirse, kökleri Eski Yunan'a kadar

uzanan bir kavramdır. Toplum içerisindeki bireylerin birlikte yaşayabileceği

bir alan olarak ortaya çıkan Polis lerde; bireyler kendilerinin de kararlar

üzerinde söz sahibi olması isteğinin ürünü olan demokrasi; aristokrasinin bu

isteklere cevap verememesi sonucu anlam kazanmıştı.

İlk demokrasi hareketleri olarak; Solon(M.Ö594) ve Cleisthenes' in (M.Ö525)

yetkinleştirdiği demokrasi çerçevesi, MÖ 338 yılına kadar süregelmiştir.

Solon ve Cleisthenes' in reformlarının temel özelliği toplumda ikiliğe yol açan

klanların kaldırılmasıdır. Solon' un reformları bir anayasa niteliği taşımakla

birlikte yine günümüz anlamındaki demokrasi için önemli olan adil

mahkemeler, Halk meclisleri gibi yapıları öngörmekteydi. Nüfusun polislerde

10.000 kişiyi geçmemesinden ötürü asıl demokrasi dediğimiz; doğrudan

demokrasi daha kolay uygulanabiliyordu.

Kadınlara ve çocuklara seçme seçilme hakkı verilmemesine rağmen bu

hareket yine de ilk demokrasi hareketleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yunan

demokrasi hareketinin kısıtlandığı yer ise ilginçtir; bir sınıf veya baskı grubu

tarafından değil de demokrasinin sınırlarında bir düzenleme yapılmamasından

ileri geliyordu. Bu şekilde yunan demokrasinin tıkanıdığı yerler özgürlük

ortamının güçlü olmasından kaynaklanmaktadır denilebilir.

Eski Yunan'da demokrasiden uzaklaşması ise Yunan polislerinin yıkılması ile

ortaya çıkmaktaydı. Platon demokrasiyi mahkûm etmekte en iyi yönetim

biçiminin Aristokrasi olduğunu vurgulamaktaydı.

Daha sonraki dönemde ise demokrasi hareketini Roma'da da

gözlemleyebiliriz. Birçok bilim adamının Roma'nın demokrasiyi hiç

yaşamadığı yönündeki iddialarının temelinde yatan neden Roma

aristokrasinden diktatörlüğe geçilmiş olmasıdır. Oysaki aristokrasinin hemen

ardından bir demokratikleşme süreci yaşanmıştır. Roma halk meclislerinin

varlığı ve Roma Anayasası bize bunu göstermektedir. Tabii ki Roma

demokrasisi Yunan demokrasisi gibi aynı şartlarda gelişmedi. Roma'nın

Atina'dan büyük daha büyük sorunlar vardı: çünkü toprağı ve nüfusu çok

büyüktü. Halk meclislerinin toplanması bile çok zordu. Buna rağmen kurumsal

bakımdan demokratik meclislerin önemli bir rol oynamalarıyla birlikte Roma

anayasası, temelinde bir Yunan sitesininkiyle eşti.

Ortaçağ da ise feodal krallıklarla demokrasiye bir kez daha kısıtlama

getirilmiş, gelişimi uzun bir süreyle aksamıştı. Toprak senyörleri tarafından

konulan kanunlar, kısıtlamalar halk üzerinde baskı unsurunu yaratmıştı.

Arkasından gelen yüzyıllarda ise kurulan mutlakiyet idareleri de bir oligarşik

sınıf yaratmaktan öteye gidememiş; sadece feodal beyliklerin

modernleştirilmiş hali olarak ortaya çıkmıştır.

Bu durumun son bulması Rönesans'ın aydınlanmacı ilkeleriyle başlamakta ve

tam anlamıyla oturması ise Fransız devrimine rastlamaktadır. Fransız

devriminin getirdiği eşitlik vurgusu ve dönemin aydınlarının çalışmaları

günümüz demokrasilerine büyük bir katkı yapmıştır. Devrimden sonra

toplanan meclis, İnsan hakları Beyannamesini yayınlayarak; bireye vurgu

yaptığını göstermekle kalmamış bireyin haklarını anayasada güvence altına

almıştır.

Günümüzdeki anlamıyla batı demokrasisinin klasik çağlarda görülen ve Doğu

demokrasilerinden ayrılan bir özelliği, bireyin ortaya çıkışıdır. Genelde tek

merkezli bir yönetime sahip olan Avrupa'daki ulusal devletler demokrasiye

dönüşmeye başladılar. Bu sürecin arkasında yatan neden ise XVI ve XVII.

yüzyılda yayılan dinsel kuralların ortaya çıkardığı koşulsuz itaat anlayışına

karşı duruştur. Toplum, değişim karşısında durulayamayacağı yönündeki

düşüncelerini yüksek sesle söylemekteydi.

Fransız devriminin yarattığı bu özgürlük anlayışı ve arkasından gelen fikirleri

tüm dünyaya yayılmış, çok uluslu devletler için bir tehlike oluşturmaya

başlamıştır.

Amerika’da mutlakiyet idaresini yıkacak gelişme, Amerikan devriminin

gerçekleşmesiydi. Tam anlamıyla demokratik bir hareket olmasa da bu

hareketin sonucunda Meşruti demokrasi sağlanacaktı. 1776 tarihli Virginia

bildirisi Anayasaya eklenerek bu yolda büyük bir adım atılmış oluyordu.
İkinci bölümde demokrasi türlerine bakarak içerik hakkında bilgi vermeye

devam edeceğim.
Saygılarımla

İlker Ekici İçerik: [Demos+ Kratos = DEMOKRASİ! \(2. Bölüm\)](#) [2]
ilker.ekici@politikadergisi.com

Yorumlar

DemokRasi

İçeriği Yazan: didem ertuğrul(Doğrulanmamış) Zaman: Per, 17/02/2011 - 14:23

Sayın Ekici,
Çalışmalarınızı uzun zamandır takip ediyorum. Özellikle teorik olarak yazdığınız yazılardaki bilgilendirmelerinizi çok doyurucu buluyorum. Frankfurtta yüksek lisans yapıyorum. Türk demokrasi tarihi üzerine. demokrasi ile ilgili elinizde daha çok kaynak varsa paylaşırsanız sevinirim. İyi günler.

[Sevgili İlker: Bu yazını](#) [3]

İçeriği Yazan: Yalçın ÖLMEZ(Doğrulanmamış) Zaman: Per, 17/02/2011 - 20:48

Sevgili İlker;
Bu yazını da dikkatle inceledim. Önceki -lise yıllarındaki- yazılarını da çok iyi bilen bir olarak, 'çıtanı' her defasında daha da yükselttiğini görmek, beni mutlu ediyor.
Tohumlar yeşertmeye devam. Sevgiyle gözlerinden öpüyor, başarılar diliyorum.

Demokrasi de bence her kavram

İçeriği Yazan: Asım US Zaman: Cum, 18/02/2011 - 14:03

Demokrasi de bence her kavram gibi incelenmeli ve öğretilerden bağımsız bir şekilde ele alınmalıdır. Mümkün olduğu kadar objektif yaklaşılmalıdır.

Sokrates'i öldürenler, 30 tiran yönetimini yıkan demokratlardır, bu da ilginç bir anekdottur, demokrasinin altına düşülmesi gereken.

Platon, demokrasiden nefret eder aşağı görürdü. Aristoteles'in de keza çok yerinde eleştirileri vardı.

Bir de Marx'ın klasik liberal demokrasisinin aslında burjuva diktatörlüğü olduğu iddiası...

Demokrasinin kolayca oligarşi, plütokrasi gibi yönetim biçimlerine dönüşme potansiyeli.

Bir de toplum bireylerden mi oluşur gerçekten de? Yoksa sınıflardan mı? Yoksa aileden mi? Tartışılmalı.

Yazı mümkün olduğunca nesnel ele alınmış ve sade bir anlatımı var. Takdir ettim efendim.

Teşekkür

İçeriği Yazan: İlker EKİCİ Zaman: Cts, 19/02/2011 - 19:52

Sayın Ertuğrul, gösterdiğiniz bu yakınlığa teşekkür ederim.Yazının ikinci bölümü bugün yarın yayına girecek. Türkiye'de demokrasi tarihini Frankfurt'ta çalışıyor olmanız da gayet güzel bir şey.

Benim de sizden bir ricam olacak o zaman, Carl Schmitt in Dost-Düşman ayrımı üzerine Frankfurt Okulu adı altında olmak kaydıyla çıkan yayınları e-posta olarak ulaştırırsanız sevinirim.

Saygılarımla.

İlker EKİCİ

Teşekkür

İçeriği Yazan: İlker EKİCİ Zaman: Cts, 19/02/2011 - 19:52

Sayın Ertuğrul, gösterdiğiniz bu yakınlığa teşekkür ederim.Yazının ikinci bölümü bugün yarın yayına girecek. Türkiye'de demokrasi tarihini Frankfurt'ta çalışıyor olmanız da gayet güzel bir şey.

Benim de sizden bir ricam olacak o zaman, Carl Schmitt in Dost-Düşman ayrımı üzerine Frankfurt Okulu adı altında olmak kaydıyla çıkan yayınları e-posta olarak ulaştırırsanız sevinirim.

Saygılarımla.

İlker EKİCİ

Değerli Hocam,

İçeriği Yazan: İlker EKİCİ Zaman: Cts, 19/02/2011 - 20:06

Yorumlarınız için çok çok teşekkür ediyorum. Yarattığınızla gurur duyurabiliyorsam ne mutlu bana. Tarafınızdan bu şekilde bir olumlu dönüş almak, beni son derece gururlandırıyor.

Saygıyla ellerinizden öperim.

Mezun olmayacak öğrenciniz

İlker EKİCİ

- [Bilim/Kuramsal](#) [4]
- [Toplumsal](#) [5]

Kaynak URL (29/04/2024 - 15:47 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/demos-kratos-demokrasi-1bolum>

Bağlantılar:

- [1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ilker-ekici>
[2] <https://politikadergisi.com/makale/demos-kratos-demokrasi-2-bolum>
[3] [#comment-4560](#)
[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>
[5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>